

Η ειδησις τῆς δολοφονίας τοῦ Ρογήρου καὶ τῆς σφαγῆς τῆς ἀκολουθίας του ἀνστάτωσε τὸ στρατόπεδον τῆς Καλλιπόλεως. Τὸ συμβούλιον τῆς Καταλανικῆς Ἐταιρείας συνήλθεν ἐκτάκτως καὶ ἐν μέσῳ τῶν καθησανακτημένων Καταλανῶν ἐλάβαν ἀποφάσεις περὶ τιμωρίας τῶν ἐνόχων καὶ ἐκδικήσεως τοῦ αἱματος τοῦ σφαγιασθέντος ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ὁμοειθῶν των. Ἡ ἔλασις ἐφθάσεν εἰς τὸ κατακόρυφον, ὅταν ἐγνώσθη, ὅτι ἡ ἀγρία δολοφονία τοῦ Ρογήρου ἐχρησίμευσεν ὡς σύνθημα διὰ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἴτα προβοῦν καὶ ἐκεῖ εἰς σφαγῶν Ἰσπανῶν. Ἡ κατάσταση ἐξτραχύνετο ραγδαίως. Ὁ Μιχαὴλ Θ', θάσος εἰς ἐπαρρηγόνην τὸ σχέδιόν του περὶ ἐκδίωξιν τῶν Ἰσπανῶν, τοῦ ὁποιοῦ τὴν ἀρχὴν ἀποτελεῖ ὁ φόνος τοῦ Ρογήρου, δὲν εἶχε τὴν τόλμην νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προβαλλομένων εἰς ἄριστον ἐπιθεσὶν κατὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Καταλανῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον θορυβηθῆ ἐν τῶν πρώτων εἰδησιῶν περὶ τῆς ὡς ἀπροσδοκῆτου παρασπονδίας τῶν Βυζαντινῶν. Οὐδεμία δικαιοδοσία, οὐδεμία ἱκανοποίησις ἔδοθη εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐλαστικὴν ἀπιστίαν καὶ τὸ αἱματηρὰ ἐπακόλουθόν της. Ὁ Λύσανδρος τοῦ εἶχε καὶ πάλιν ἐξαπατήσῃ. Ἡ πολιτικὴ αὐτῆς διηγερε τὴν ὄργην καὶ τὸ μῖσος των, τὸ ὁποῖον κατόπιν θὰ ἐξελθῆτο ἐπι τῶν ἀθῶων κατοίκων τῶν περὶ τοῦ στρατοπέδου τῶν πόλιων, τὰς ὁποίας θὰ ἀνέσκαπτον ἐκ θεμελίων. Οὕτως, οἱ φίλοι καὶ σύμμαχοι ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίζετο ἡ Αὐτοκρατορία διὰ νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς πολυαριθμοὺς ἐξωτερικοὺς τῆς ἐχθροὺς, μεταβάλλοντο εἰς φοβερὸν ἐχθρὸν ὠχυρωμένον ἐντὸς τῆς ἰδίας χώρας καὶ διαθέτοισα ἀκαταμάχητον κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν δύναμιν.

Οἱ Καταλανοὶ καὶ εἰς τὴν τριτημῶν αὐτῆν στιγμήν τῆς ἱστορίας των δὲν ἐλασμήθησαν, ὅτι ἦσαν ἱερότατοι. Εἰς νέαν συνέλευσιν τῆς Ἐταιρείας ἀπεφασίσθη, ὅπως κατόπιν τῆς ἐπισήμου παρασπονδίας τοῦ Αὐτοκράτορος κηρύχθῃ ἐναντίον του ὁ πόλεμος, συμφώνως πρὸς τὰ ἰσχύοντα ἱεροδικὰ ἴθιμα. Πρὸς τοῦτο, «ἐν τῇ ἱεροδικῇ αὐτῶν μεγαλοφροσύνῃ», ὅπως λέγει ὁ Χέρτσοβερν, συγκρότησαν πρεσβείαν ἐξ 27 ἱποτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν παρεδόθη τὸ ἔγγραφον τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, ἵνα τὸ ἐγχειρήσῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον Β'. Ἡ πρεσβεία καταρτίσθη, παρὰ τοὺς κινδύνους ποὺ διέτρεφε καθ' ἑαυτὴν, νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς ζώνης τοῦ Παλατίου καὶ νὰ ζητήσῃ ἀφάρισιν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἐδέχθησαν τοὺς κήρυκας τοῦ πολέμου ὁ δούλος τῆς Βενετίας, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γένουας καὶ οἱ σύμβουλοι τῆς Ἀγκῶνας καὶ τῆς Πίζας. Ἡ Βυζαντινὴ Αὐλὴ ἔκρινε, φαίνεται, διπλωματικώτερον νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐχθρῶν τῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν νέων συμμάχων τῆς, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἐστηρίζετο. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πρεσβείας ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρω τὴν διακήρυξιν τοῦ πολέμου, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν Μανκῆδα, ἤρχιζε διὰ τῶν ἑξῆς:

«Οἱ Καταλανοὶ καὶ οἱ Ἀραγωνιοὶ τῆς Καλλιπόλεως, πληροφορηθέντες, ὅτι, κατὰ διαταγὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀνδρόνικου καὶ τοῦ υἱοῦ του Μιχαήλ, εἰς Ἀδριανουπόλιν καὶ ἀλλαγῆν τῆς Αὐτοκρατορίας, κατέσφαξαν ἀπανθρώπως ἐκεῖνους ἐκ τῶν ὁμοειθῶν των, πρέσβεις καὶ στρατιώτας, οἱ ὅποιοι ἔζον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ κυριάρχου, οἱ προειρημένοι Καταλανοὶ καὶ Ἀραγωνιοὶ δηλοῦσιν, ὅτι εἰνε ἀποφασισμένοι νὰ ἀποθάνωσι διὰ νὰ λάβωσι ἱκανοποίησιν διὰ τὴν προσβολὴν ταύτην. Οὐχ ἦσαν, ὁμῶς, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν λόγον των καὶ πρὸς τὴν ὁμολοσίαν πίστιν, ἐπιθυμοῦν, πρὶν ἀρχίσωσι τὸν πόλεμον, ὅπως διαπιστωθῇ κατὰ τρόπον ἀσθεντικὸν καὶ ἐπίσημον, ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης καταγγέλλουν πάσας τὰς συνθήκας καὶ τὴν μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος συμμαχίαν, καὶ ὅτι οὕτως οἱ σχετικοὶ πρὸς τὰς συμβάσεις ταύτας τίτλοι καὶ ἔγγραφα καθίστανται ἄκυροι καὶ ἀνευ αποτελέσματος...» κτλ.

αὐτοῦτον. Πιθανὸν δ' Ἀνδρόνικος νὰ διέτελλε ἐν καλῇ πίστει. Ἀλλ' ἦτο, ὅπως πάντοτε, δόσμος εἰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων καὶ τοῦ Μιχαήλ, οἱ ὅποιοι καὶ εἶχον καταστράσει τὸ σχέδιον τῆς ρήξεως πρὸς τοὺς Καταλανοὺς. Ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐξουσία εἶχεν ἐκφύγει πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀνδρόνικου. Τὰ κατόπιν γεγονότα, τὰ ὁποῖα θὰ παρουσιάσωσιν τὴν παρασπονδίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς φθάνουσιν μέχρι θηριώδους, δικαίωνου τοὺς Καταλανοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν τὸ ἐπίσημον Βυζαντινὸν Κράτος ὡς ἀπεσθύνον διὰ τὰ συμβαίνοντα.

Οἱ 27 Ἰσπανοὶ κήρυκες τοῦ πολέμου ἀνεχώρησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως συνοδευόμενοι ἀπὸ φρουρῶν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς ἀσφάλειάν των. Ὅταν ὁμῶς ἐφθάσαν εἰς Ραιδεστόν συνελήφθησαν καὶ οἱ 27 καὶ ἀπτετραμερισθῆσαν ἐν δημοσίῳ κρεουργεῖν καὶ ἀπηγορεύθησαν κατὰ τὸ τέταρτον μέρος τῶν διαμελισθέντων σωμάτων (Χέρτσοβερν). Ἐπικολοῦσθε γονικωτέρῃ σφαγῇ τῶν Ἰσπανῶν. Ὁ

ὄχλος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταλλάλλως ὀποκινημένος ἐπὶ τῆς Αὐλῆς προῖθη εἰς ἀγρίας ἐκδηλώσεις μίσους. Ὅλοι οἱ ἐν τῇ πρωτεύουσιν τοῦ κράτους Ἰσπανοὶ ἐφροντούθησαν ὡς κύνες ἐν μέσῳ ὁδῶν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἐκρεουργήθη καὶ ὁ ναύαρχος Φερνάνδ' Ἀόνης. Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ἀνεθάρρησεν καὶ ὁ Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος λαβρομήθησεν τὸν ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῶν Βουλγάρων κίνδυνον, ἐγκατέλειπε τὴν Ἀδριανουπόλιν καὶ ἐφθάσε μετὰ τὸ ἱππικόν του ἐξωθῆ τῆς Καλλιπόλεως διὰ νὰ πολιορκήσῃ τὸ στρατόπεδον τῶν Καταλανῶν. Τότε οὗτοι ἀντελήφθησαν τὴν νέαν παγίδα εἰς τῆς ὁποίας εἶχον πέσει καὶ τὴν ἑλαίωσιν πάσης ἐυθύτητος καὶ παντός ἱπποτισμοῦ ἐκ μέτρος τῶν Βυζαντινῶν. Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ δρασθῶν ἀναλόγως.

Τὸ ἱππικόν του Μιχαήλ τὸ ἀπεμάκρυναν μετὰ πάσης εὐκολίας. Οἱ ἑταῖοι τοῦ ἰδίου οἴκου δολοφονοῦντες διὰ ζήτων χειρῶν ἀόπλους φιλοπονημένους δὲν ἤμπορουν νὰ διακρίθωσιν ἐπὶ γενναϊότητι. Εἰς γενικὴν συνέλευσιν τῆς Καταλανικῆς Ἐταιρείας, ἡ ὁποία εἶχε τότε, ἐκτὸς τῶν συμβούλων, καὶ νοτάριον, γραμματεῖα, γραφτεῖς, δικαστὰς, συνηγόρους καὶ συνδίκους, διέθετε θελαρδὴ πλήρη ὄργανοισιν καὶ ἐπιτηδύργια κατὰ τρόπον ὑπεδευματικόν, διεπομένη ἀπὸ τὸν κώδικα τῶν ἑθίμων τῆς Βαρκελώνης, ἐξελέγη ἀρχηγὸς αὐτῆς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ρογήρου ντὲ θλόρ, ὁ μεταξὺ ὄλων τῶν ἀρχηγῶν ἄριστος Βερειγγάριος Δεντιένζα, εἰς τὸν ὁποῖον, ὅπως εἶδομεν, ὁ Ρογήρος εἶχεν ἀπονείμει τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Δουκῆ.

Ὁ Δεντιένζα προσέλαβε, κατ' ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας, τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐλεῖφ Θεοῦ, Μέγας Δούξ τῆς Ρουμανίας, ἀσθέντης τῆς Ἀνατολίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους». Ὑπὸ τὸν Δεντιένζα καὶ μετ' ἀναπεπταμένους τὰς τριεὶς σημαίας τῆς τοῦ Βασιλείου τῆς Σικελίας, τοῦ Βασιλείου τῆς Ἀραγωνίας καὶ τῆν φέρουσιν τὸν Ἅγιον Γεώργιον ἰδίαν σημαίαν ἡ Καταλανικὴ Ἐταιρεία ἐρρήθη μετ' ἀκαθίκτου ὁρμῆς εἰς τοὺς νέους ἀγῶνας τῆς πολεμοῦσα πλέον μετὰ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ἐναντίον τοῦ κἀπίστου λαοῦ τῶν Βυζαντινῶν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ, πληροφορηθεὶς τὴν προέλασιν τῶν Καταλανῶν καὶ αἰσθανόμενος τὴν ἀπειλὴν ἐγγύς εἰς τὸ Παλάτιόν του, ἔσπευδε νὰ λάβῃ σπασμωδικὰ τινὰ μέτρα. Καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀναφανέντα νέον ἐχθρὸν δὲν θὰ ἀντεπεξήρχετο δι' ἰδίων δυνάμεων — ἀφοῦ τοιαύτας δὲν διέθετε πλέον — ἀλλὰ διὰ ξένων. Ἀπὸ ἔτους εἶχε ἀναγκασθῆ νὰ προβῆ εἰς σημαντικωτάτας παραχωρήσεις πρὸς τοὺς Γενουηνοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶχον συγκεντρώσει πλέον εἰς χεῖρας των ὄλον τὸ ἐμπόριον. Ἡ μέχρι πρό τινος ἀμφισβητούμενη καὶ ἀπλῶς ἀνεκτὴ γενομένη ἐγκατάστασις των εἰς Γαλατᾶν ἐπεκυρώθη καὶ ἐνομιμοποιήθη. Ἐπὶ πλέον, οἱ Γενουήνσιοι ἔλαβον διὰ χρυσοβούλλου προνόμιον ἐμπορίας, τὸ ὁποῖον ἐξησφάλισεν εἰς αὐτοὺς τὴν οἰκονομικὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τοὺς Γενουηνοὺς, λοιπὸν, ἀπηυθύνθη ὁ Ἀνδρόνικος καὶ διὰ νέων ὑποσχέσεων καὶ παραχωρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐνίσχυσαν ἀκόμη περισσότερον τὸ ἐν Γαλατῆ «Ἐμπορεῖον» των, ἔπεισε τούτους νὰ ἀναλάβουν τὸν ἐναντίον τῶν Καταλανῶν ἀγῶνα. Ὑπῆρχον, ἄλλως τε,

ὅπως εἶδομεν, καὶ ἰδιαίτεροι λόγοι ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἐχθρας μεταξὺ Γενουησίων καὶ Καταλανῶν. Πράγματι, ὁ στόλος τῆς Γένουας ἐπλευσε πρὸς συνάντησιν τοῦ στόλου τῶν Καταλανῶν. Ἡ σύγκρουσις των ὑπῆρξε τρομερά: Ἐμπειροπόλεμοι ἀμφότεροι καὶ ναυτικοὶ ἐπιδέξιοι διεξήγαγον μίαν ἀπὸ τὰς πεισματωδεστέρας καὶ καταστρεπτικωτέρας δι' ἀμφοτέρους ναυμαχίας. Ἀλλ' εἰς τὸ τέλος ἡ νίκη ἐκκλινε μὲ τὸ μέρος τῶν Γενουησίων, οἱ ὁποῖοι κατῴρθωσαν νὰ βυθίσουν τὴν ναυαρχίδα τῶν Καταλανῶν καὶ νὰ συλλάβουν τὸν ἀρχηγὸν των Δεντένζα αἰχμάλωτον, τὸν ὁποῖον καὶ ὠδήγησαν κατόπιν εἰς Γένουαν, ὡς πολῦτιμον λάφυρον, διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ ὁποίου ἔδει νὰ καταβληθοῦν μεγάλα ποσὰ ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς Καταλανικῆς Ἑταιρείας. 1305

Ἡ ἥττα αὕτη ἐπέφερε γενικώτερον κλονισμὸν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν Καταλανῶν, ἡ δύναμις των ὁποίων περιωρίσθη εἰς 206 ἵππεις καὶ 1256 ἀλμογαβάρους. Ἐπέδειξαν ὁμως ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα

ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἠδυνήθησαν ταχύτατα νὰ ἀναλάβουν τὴν πρωτοβουλίαν νέων ἐπιχειρήσεων.

ΜΕΘΑΥΡΙΟΝ: Ἡ συνέχεια

9-7-1937